

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนของผู้สูงอายุ ครั้งนี้ ครอบคลุมสาระสำคัญ ดังนี้วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และขอเสนอแนะ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ของผู้สูงอายุ ในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาลักษณะของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนแต่ละประเภท ของผู้สูงอายุในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม กับลักษณะของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ
2. ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ
3. ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตชนบทภาคจน อำเภอ บัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีตัวอย่างประชากรทั้งหมด 200 คน และเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์โคครบถ้วนทั้ง 200 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับภูมิหลังหรือลักษณะของผู้ตอบ ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ในตอนที่ 1 นี้ เป็นแบบตรวจสอบ (check list) ซึ่งเป็นคำถามปิด มีคำตอบให้ผู้สูงอายุเลือกตอบตามความต้องการ โดยถามเกี่ยวกับ เพศ รัชสมัยอายุ อาชีพ สถานภาพการ เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย สถานภาพการสมรส ศาสนา การศึกษา และ รายได้

ตอนที่ 2 เป็นคำถามในเรื่องภาพเกี่ยวกับตนเองของผู้ตอบ ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ในตอนที่ 2 นี้ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) คำถามในตอนที่ 2 นี้แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ก. คำถามในเรื่องภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างของผู้สูงอายุ โดยถามเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ความสามารถในการทำงานต่างๆ บุคลิก ความเฉลียวฉลาด ไหวพริบ สติปัญญา คุณสมบัติของตนเอง ความเป็นคนมีประโยชน์ การให้คำปรึกษาหารือแก่ผู้อื่น และ ความพอใจในสภาพของตนเอง

ข. คำถามในเรื่อง ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุ โดยถามเกี่ยวกับความพอใจในการดูแลหลานหรือทำงานเล็กๆ น้อยๆ ช่วยเหลือครอบครัว ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสมหวังในชีวิต ความพอใจในวัยสูงอายุ ความวิตกกังวล ความสนใจและความกระตือรือร้น ความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และ การได้รับความรักใคร่ ห่วงใย จากสมาชิกในครอบครัว

ค. คำถามในเรื่องภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุ โดยถามเกี่ยวกับ การได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูลจากคนในครอบครัว ความดีในการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว ความดีในการพูดคุยกับบุคคลอื่นนอกเหนือจากสมาชิกในครอบครัว การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาของครอบครัว ความรู้สึกต่อภริยาหาทาง

ศึกษากลานปฏิบัติของผู้สูงอายุ การท่องเที่ยว การเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และการปรับตัว
 ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ
 ของผู้สูงอายุ ลักษณะของคำถามในตอนต้น 3 นี้ มีทั้งชนิดที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า
 เพื่อให้ผู้สูงอายุตอบในเรื่องความถี่ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนแต่ละประเภทซึ่ง
 ประกอบด้วยกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม คำนงานพิธีต่างๆ
 ทางสังคม กิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม คำนงานรื่นเริงต่างๆ
 ตามเทศกาล กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา กิจกรรมเกี่ยวกับการ
 ศึกษา กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา และ กิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย
 และคำถามชนิดปลายเปิดให้ผู้สูงอายุตอบอย่างเสรี เพื่อระบุชนิดของกิจกรรมที่ผู้สูงอายุ
 มีส่วนร่วม ในกิจกรรมแต่ละประเภท ทั้ง 6 ประเภท ข้างต้น

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุด้วยตนเอง โดยมีผู้ช่วย 1 คน การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุใช้เวลารวมทั้งสิ้น 64 วัน ดำเนินการ
 ในระหว่างวันที่ 29 ตุลาคม 2528 ถึง 31 ธันวาคม 2528 เก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์
 ไร้โครงสร้างและครบถ้วนทั้ง 200 ฉบับจากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์
 ข้อมูล โดยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนที่เป็นลักษณะของผู้ตอบ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และ
 ทหารอยละเอียด
2. ข้อมูลส่วนที่เป็นภาพเกี่ยวกับตนเองของผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของ
  - ก. คำตอบรายข้อ
  - ข. คำตอบ เรื่องภาพเกี่ยวกับตนเองแต่ละด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคมของผู้สูงอายุ
  - ค. คำตอบ เรื่องภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกด้านของผู้สูงอายุ
3. วิเคราะห์เรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ
 ที่เป็นส่วนคำถามลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของ

ก. ค่าตอบรายขอ

ข. ค่าตอบ เรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนรวมทุกประเภท ของ
ผู้สูงอายุ

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชนิดต่างๆ ของกิจกรรมชุมชนแต่ละประเภท ซึ่ง
แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้ถามในลักษณะคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยใช้วิธีการสรุปและ เสนอ เป็น
ความเรียง

4. การหาความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเอง ก็กับการมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุวิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
แบบเพียร์สัน (r) และค่า t เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรรายคู่ ตาม
ตารางที่ 4 แล้วจึงนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล มาเสนอเป็นตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ในการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้แยกกล่าวสรุปเป็น 4 ตอน คือ ลักษณะของ
ผู้สูงอายุซึ่งตอบแบบสัมภาษณ์ ค่าเฉลี่ยของภาพเกี่ยวกับตนเองแต่ละด้านของผู้สูงอายุ
ค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนของผู้สูงอายุ และความสัมพันธ์ระหว่างภาพ
เกี่ยวกับตนเองก็กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ ดังราย
ละเอียดที่แนะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะของผู้สูงอายุซึ่งตอบแบบสัมภาษณ์

1. ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดมี จำนวน 200 คน เป็นเพศหญิง
120 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 60 ของจำนวนผู้ตอบสัมภาษณ์ และเป็นเพศชาย 80 คน
หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของจำนวนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

2. ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสัมภาษณ์มีอายุระหว่าง 60-65 ปี จำนวน 84 คน
หรือคิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมาเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 71-75 ปี ร้อยละ
14.5 อายุระหว่าง 66-70 ปี ร้อยละ 18.5 อายุตั้งแต่ 81 ปีขึ้นไปร้อยละ 13 และ
ผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 76-80 ปี ร้อยละ 7 ตามลำดับ

3. ผู้สูงอายุที่คอบแบบสัมภาระเกือบทั้งหมด คือ รอยละ 98 มีอาชีพเป็นเกษตรกรหรือกสิกร รองลงมาได้แก่อาชีพรับจ้าง รอยละ 1.5 และข้าราชการบ้านอยู่ รอยละ 0.5 ตามลำดับ

4. ผู้สูงอายุ รอยละ 55.5 อยู่ร่วมกับลูกหลานหรือญาติ รองลงมา รอยละ 32 อยู่ร่วมกับคุณสมรส รอยละ 11.5 อยู่รวมกันเป็นครอบครัวขยาย และ รอยละ 1 อยู่เพียงลำพัง ตามลำดับ ทั้งนี้ โดยผู้สูงอายุที่คอบแบบสัมภาระครั้งนี้ รอยละ 55.5 เป็นเจ้าของบ้านที่ตนอยู่อาศัย รองลงมาคือ รอยละ 27 อาศัยอยู่ในบ้านของลูกหลานหรือญาติ รอยละ 15.5 อาศัยอยู่ในบ้านของคุณสมรส และ รอยละ 2 อาศัยอยู่ในบ้านของบุคคลอื่น ตามลำดับ

5. ผู้สูงอายุ รอยละ 49.5 ของจำนวนผู้คอบแบบสัมภาระ เป็นผู้ที่มีสมรสแล้ว และ รอยละ 49.5 เท่ากัน เป็นผู้สูงอายุที่สมรสเสียชีวิตไปแล้ว ผู้สูงอายุ รอยละ 1 แยกกันอยู่กับคุณสมรส

6. ศาสนาที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นับถือ คือ ศาสนาพุทธ คิดเป็น รอยละ 98 ของจำนวนผู้สูงอายุที่คอบแบบสัมภาระ นอกนั้นคือ รอยละ 2 นับถือศาสนาคริสต์

7. ในด้านการศึกษาของผู้สูงอายุ รอยละ 33 เคยได้รับการศึกษา รอยละ 67 ไม่เคยได้รับการศึกษา ในจำนวนผู้สูงอายุที่เคยได้รับการศึกษาคือ รอยละ 33 เป็นผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา 4 รอยละ 12.5 ผู้สูงอายุที่เคยได้รับการศึกษาในระดับต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา 4 มีจำนวน รอยละ 11 รอยละ 6.5 ได้รับความการศึกษาในระดับสูงกว่าชั้นประถมศึกษา 4 ผู้สูงอายุที่เคยได้รับการศึกษาในระดับสูงกว่าชั้นประถมศึกษา 7 และผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาโดยการบวชเรียนทางธรรม มีจำนวนเท่ากัน คือ รอยละ 1.5 ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความสามารถในการอ่านและการเขียนหนังสือของผู้สูงอายุที่คอบแบบสัมภาระ พบว่า ผู้สูงอายุ รอยละ 4 อ่านหนังสือได้ รอยละ 30 พออ่านได้ และ รอยละ 66 อ่านหนังสือไม่ออก ผู้สูงอายุที่ยังคงเขียนหนังสือได้มี รอยละ 2.5 พอเขียนได้มี รอยละ 29 และที่ไม่เขียนไม่ไ้เลยมี รอยละ 68.5 ตามลำดับ

8. ในด้านรายได้ของผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุ รอยละ 51 ได้รับความได้จากบุตรหลานหรือญาติ และ รอยละ 49 ได้รับความได้จากงานอาชีพ ระยะเวลาของผู้สูง

อายุส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 54.5 อยู่ในช่วง 0-50 บาทต่อเดือน รองลงมาคือ ร้อยละ 39.5 มีรายไคระหว่าง 51-100 บาทต่อเดือน ร้อยละ 5 มีรายไคระหว่าง 151-200 บาทต่อเดือน ร้อยละ 1 มีรายไคระหว่าง 201-250 บาทต่อเดือน และ ร้อยละ 0.5 มีรายไคระหว่าง 251 บาทต่อเดือน ตามลำดับ

ผู้สูงอายุ ร้อยละ 52.5 ของจำนวนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอบว่า รายไคร่ของตนเองพอใช้ แคชชัคแคลน เป็นบางครั้ง ร้อยละ 46 มีรายไคร่ไม่เพียงพอสำหรับการใช้จ่าย และ ร้อยละ 1.5 มีรายไคร่พอใช้

ผู้สูงอายุที่มีรายไคร่ไม่พอใช้ ร้อยละ 49 ใช้วิธีการกู้ยืม ร้อยละ 43 ใกรับจากบุตรหลานหรือญาติ ร้อยละ 5.5 ไคร่จากการขายพืชผลเกษตร และ ร้อยละ 2.5 ไคร่รับรายไคร่เพิ่มโดยการประกอบอาชีพเสริม

ตอนที่ 2 ภาพเกี่ยวกับตนเอง ของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และ ด้านสังคม คิดเป็นค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{x}=3.161$) โดยมีค่าเฉลี่ยของภาพเกี่ยวกับตนเองแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่นกัน เรียงตามลำดับน้ำหนักของค่าเฉลี่ยของภาพเกี่ยวกับตนเองแต่ละด้าน ใค้ดังนี้ ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคม ($\bar{x}=3.236$) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย ($\bar{x}=3.157$) และ ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจ ($\bar{x}=3.091$)

เมื่อพิจารณาภาพเกี่ยวกับตนเองแต่ละด้านของผู้สูงอายุ พบว่า

1. ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ($\bar{x}=3.157$) เมื่อพิจารณารายขอ ปรากฏว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุ ในเรื่องความสามารถในการให้คำปรึกษาหาหรือแก้อื่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{x}=4.090$) และสูงเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นเรื่องความพอใจในสุขภาพของตนเองซึ่งมีค่าเฉลี่ยในเรื่องนี้อยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{x}=3.615$) เช่นกัน

สำหรับภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุในเรื่องอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่นเดียวกันหมด ซึ่งเรียงตามลำดับน้ำหนักของค่าเฉลี่ย ใค้ดังนี้ ความพอใจในสุขภาพของตนเอง ($\bar{x}=3.465$) ความเป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ มี

กำลังวังชาหรือที่จะทำงานต่างๆ ประจำวันได้ ($\bar{x}=3.375$) ความเป็นคนมีประโยชน์
 ต่อผู้อื่น ($\bar{x}=3.215$) ความคิดเห็นต่อกองสมบัติของตนเอง ($\bar{x}=2.935$) ความคิด
 เห็นต่อความเฉลียวฉลาด ไหวพริบ และระดับสติปัญญาของตนเอง ($\bar{x}=2.935$)
 ความคิดเห็นต่อบุคลิกภาพของตนเอง ($\bar{x}=2.770$) ความเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรงสม-
 บรูณไม่เจ็บป่วยเป็นโรคต่างๆ บ่อยเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุคนอื่นๆ ($\bar{x}=2.530$)
 และความคิดเห็นต่อความเจ็บป่วยของคนในวัยสูงอายุ ($\bar{x}=2.520$)

2. ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ใน เกณฑ์
 ปานกลาง ($\bar{x}=3.091$) เมื่อพิจารณารายข้อปรากฏว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจ
 ของผู้สูงอายุในเรื่องความภาคภูมิใจในตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{x}=3.770$)
 และสูง เป็นอันดับแรก

สำหรับภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุในเรื่องอื่นๆ จำแนกตาม
 เกณฑ์ของค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาก เรื่องตามลำดับน้ำหนักของค่าเฉลี่ย ได้แก่
 ความสัมพันธ์ในชีวิต ($\bar{x}=3.745$) และความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิต
 ประจำวัน ($\bar{x}=3.480$)

เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เรื่องตามลำดับน้ำหนักของค่าเฉลี่ย
 ได้แก่ ความดีในการนอนหลับง่ายและหลับสบายตลอดทั้งคืน ($\bar{x}=3.410$) ความสนใจ
 และความกระตือรือร้นต่องานต่างๆ ($\bar{x}=3.140$) ความพอใจในวัยสูงอายุของตนเอง
 ($\bar{x}=3.030$) ความเต็มใจหรือพอใจที่จะดูแลลูกหลานหรือทำงานเล็กๆน้อยๆ ช่วย
 เหลือครอบครัว ($\bar{x}=2.885$) และความเป็นผู้ที่มีจิตใจสงบไม่วิตกกังวล ($\bar{x}=2.785$)

เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์น้อย เรื่องตามลำดับน้ำหนักของค่าเฉลี่ยได้แก่
 การได้รับความเคารพนับถือจากลูกหลานหรือคนอื่นๆ ในหมู่บ้าน ($\bar{x}=2.375$) และ
 การได้รับความรักใคร่หวังใยจากลูกหลาน ($\bar{x}=2.285$)

3. ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปาน
 กลาง ($\bar{x}=3.236$) เมื่อพิจารณารายข้อปรากฏว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของ
 ผู้สูงอายุในเรื่องความสามารถในการปรับตัวเข้ากับกิจกรรมร่วมกับคนแปลกหน้า มีค่า
 เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{x}=4.450$) และสูง เป็นอันดับแรก

สำหรับภาคเกี่ยวกับตนเอง คำนึงถึงคนของผู้สูงอายุในเรื่องอื่นๆ จำแนกตามเกณฑ์ของค่าเฉลี่ยได้ดังนี้

เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาก เรียงตามลำดับน้ำหนักของค่าเฉลี่ยได้แก่ ความบ่อยครั้งในการได้มีโอกาสเดินทางท่องเที่ยว ($\bar{x}=4.190$) และความสามารถในการเข้ากับคนแปลกหน้า ($\bar{x}=4.020$)

เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เรียงตามลำดับน้ำหนักของค่าเฉลี่ยได้แก่ ความดีในการพูดคุยกับบุคคลอื่นนอกเหนือจากสมาชิกในครอบครัว ($\bar{x}=3.230$) ความดีในการพูดคุยกับคนในครอบครัว ($\bar{x}=3.185$) ความบ่อยครั้งของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาของครอบครัว ($\bar{x}=3.110$) ความรู้สึกของผู้สูงอายุต่อกิจวิสาหกิจทางหรือวิธีที่ลูกหลานปฏิบัติต่อตน ($\bar{x}=2.755$) และความสนิทสนมกับเพื่อนบ้าน ($\bar{x}=2.740$)

เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์น้อย เรียงตามลำดับน้ำหนักของค่าเฉลี่ยได้แก่ การเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในหมู่บ้าน ($\bar{x}=2.405$) และการได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูลจากลูกหลานหรือคนในครอบครัว เมื่อมีปัญหาหรือไม่สบาย ($\bar{x}=2.275$)

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในเกณฑ์มาก ($\bar{x}=4.379$) เมื่อพิจารณากิจกรรมแต่ละประเภท พบว่า ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย คิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด ($\bar{x}=4.820$) และสูงเป็นอันดับแรก สำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเภทอื่นๆ ของผู้สูงอายุ จำแนกตามเกณฑ์ของค่าเฉลี่ย ได้ดังนี้

กิจกรรมประเภทที่ผู้สูงอายุมีส่วนร่วม คิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด เรียงตามลำดับน้ำหนักของค่าเฉลี่ยได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวกับชมธรรมเนี่ยมประเพณี และวัฒนธรรมล้านงานรื่นเริงต่างๆ ตามเทศกาล ($\bar{x}=4.615$) กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา ($\bar{x}=4.585$) และกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา ($\bar{x}=4.580$)

กิจกรรมประเภทที่ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมคิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์มาก เรียงตามลำดับน้ำหนักของค่าเฉลี่ยได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวกับชมธรรมเนี่ยมประเพณีและ

วัฒนธรรมค่านิยมต่างๆ ทางสังคม ($\bar{x}=3.865$) และกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ($\bar{x}=3.810$)

- สำหรับชนิดของกิจกรรมที่ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่ละประเภท มีดังนี้
1. กิจกรรมเกี่ยวกับชมธรรมนิเยมประเพณีและวัฒนธรรมค่านิยมต่างๆ ทางสังคม ไถ่แก่ งานแต่งงาน งานบวช งานศพ งานช้ใหม่และงานบายศรีสู่ขวัญ กิจกรรมเกี่ยวกับชมธรรมนิเยมประเพณีและวัฒนธรรมค่านิยมวันเรื่งต่างๆ ตามเทศกาล ไถ่แก่ งานลอยกระทง งานสงกรานต์ งานบุญออกใหม่ งานปีใหม่ งานบุญบั้งไฟ งานประจำปี และงานแดงงิ้ว
  2. กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ไถ่แก่ กิจกรรมวันพระหรือวันธรรมสวนะ วันออกพรรษา วันเข้าพรรษา งานทอดกฐิน งานทอดผ้าป่า วันวิสาขบูชาและวันสารทไทย
  3. กิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา ไถ่แก่ กิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ และกิจกรรมอบรมวิชาชีพ ซึ่งไถ่แก่การทอผ้า การเลี้ยงไหม การทำเครื่องจักรสาน การปั้นโอ่ง และการทอเสื่อ
  4. กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา ไถ่แก่ การทำถนน การสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การพัฒนาวัด การขุดคลอง และการสร้างถนน
  5. กิจกรรมเกี่ยวกับสราารณสุขและการอนามัย ไถ่แก่ การอบรมเกี่ยวกับการกำจัดขยะ การกำจัดขยะ การใส่สวม การกำจัดน้ำโสโครก การเลี้ยงสัตว์ การอนามัยบุคคล และการอบรมเกี่ยวกับการนำอิฐดินเผาไปเผา

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเอง กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ

ผลการวิจัยปรากฏว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกด้านของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนทุกประเภท ($r_{xy}=0.631$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณากิจกรรมแต่ละประเภท พบว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกด้านของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน แต่ละ

ประเภทนั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน โดยเรียงตามลำดับค่าของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โคลังกินี

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองของผู้สูงอายุ กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา ($r_{xy4} = 0.794$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองของผู้สูงอายุ กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา ($r_{xy5} = 0.632$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองของผู้สูงอายุ กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชมธรรมชาติแบบประเพณีและวัฒนธรรมคานงานวันเร่งต่างๆ ตามเทศกาล ($r_{xy2} = 0.561$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองของผู้สูงอายุ กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ($r_{xy3} = 0.554$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองของผู้สูงอายุ กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชมธรรมชาติแบบประเพณีและวัฒนธรรมคานงานพิธีต่างๆ ทางสังคม ($r_{xy1} = 0.355$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองของผู้สูงอายุ กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย ($r_{xy6} = 0.278$)

ผลการวิจัยตามสมมุติฐานของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

สมมุติฐานข้อที่ 1 ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชมชนประเภทต่างๆ

ผลการวิจัยปรากฏว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชมชนประเภทต่างๆ ($r_{xy1} = 0.556$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณากิจกรรมแต่ละประเภท พบว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชมชนประเภทต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงตามลำดับค่าของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โคลังกินี

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุกับความดีในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ($r_{x_1y_3} = 0.832$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุกับความดีในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย ($r_{x_1y_6} = 0.816$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุกับความดีในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา ($r_{x_1y_4} = 0.752$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุกับความดีในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ค่านิยมอันดีงามต่างๆ ตามเทศกาล ($r_{x_1y_2} = 0.744$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุกับความดีในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา ($r_{x_1y_5} = 0.441$)

ยกเว้นกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ค่านิยมอันดีงามต่างๆ ทางสังคม ($r_{x_1y_1} = 0.107$) ยังไม่อาจสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุ เนื่องจากผลการทดสอบด้วยค่าความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรนี้ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมุติฐานข้อที่ 2 ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความดีในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ

ผลการวิจัยปรากฏว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความดีในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ($r_{x_2y} = 0.445$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณากิจกรรมแต่ละประเภท พบว่าภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความดีในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแต่ละประเภทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับค่าของสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุกับความดีในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ค่านิยมอันดีงามต่างๆ

ทางสังคม ($r_{x_2y_1} = 0.943$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย ($r_{x_2y_6} = 0.554$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา ($r_{x_2y_5} = 0.389$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา ($r_{x_2y_4} = 0.181$)

แต่ยังไม่อาจสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมงานรื่นเริงต่างๆ ตามเทศกาล ($r_{x_2y_2} = 0.223$) และระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ($r_{x_2y_3} = 0.058$) เนื่องจากผลการทดสอบควยค่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 2 คู่นี้ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมุติฐานข้อที่ 3 ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชนประเภทต่างๆ

ผลการวิจัยปรากฏว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ($r_{x_3y} = 0.623$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณากิจกรรมแต่ละประเภท พบว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแต่ละประเภทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงตามลำดับค่าของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย ($r_{x_3y_6} = 0.665$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา ($r_{x_3y_4} = 0.648$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองค่านิยมของผู้สูงอายุกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ค่านิยมที่ต่างๆ ทางสังคม ($r_{x_3y_1} = 0.397$)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองค่านิยมของผู้สูงอายุกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ($r_{x_3y_3} = 0.170$)

สำหรับภาพเกี่ยวกับตนเองค่านิยมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา ($r_{x_3y_5} = 0.144$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แต่ยังไม่อาจสรุปได้ว่า มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่าง ภาพเกี่ยวกับตนเองค่านิยมของผู้สูงอายุกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมค่านิยมที่ต่างๆตามเทศกาล ($r_{x_3y_2} = 0.029$) เนื่องจากผลการทดสอบควยค่า ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรนี้ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. ลักษณะของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ร้อยละ 66 อ่านหนังสือไม่ออก (ตารางที่ 12) และเขียนหนังสือไม่ไคร้อยละ 68.5 ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่ประเทศไทยเพิ่งจะมี พ.ร.บ ประถมศึกษาได้เพียง 60 ปี คือประกาศใช้เมื่อ พ.ศ.2465 ในขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุซึ่งตอบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีอายุพ้นเกณฑ์บังคับไปแล้วทำให้ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระหว่างวัยเรียน สาเหตุอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้สูงอายุกลุ่มที่ตอบสัมภาษณ์นี้เป็นผู้สูงอายุเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ตารางที่ 5) ซึ่งตามประเพณีไทยในสมัยก่อนไม่นิยมให้ผู้หญิงเรียนหนังสือ แต่จะฝึกงานบ้านงานเรือนแทน

2. ภาพเกี่ยวกับตนเองของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกด้าน คือค่านิยมร่างกาย ค่านิยมจิตใจ และค่านิยมสังคมเป็นค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองค่านิยมของผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยสูง เป็นอันดับแรก รองลงมา เป็นค่าเฉลี่ยของภาพเกี่ยวกับตนเองค่านิยมร่างกาย และภาพเกี่ยวกับตนเองค่านิยมจิตใจ เป็นอันดับ

สุขภาพ ทั้งนี้สืบเนื่องจากการที่ผู้สูงอายุได้มีโอกาสร่วมทำกิจกรรมกับสังคมบ่อยครั้ง ทำให้สุขภาพและไมเกรนจึงเกิดทัศนคติที่ถือความล้มพันซ์กับสังคม การศึกษาของกรมประชาสงเคราะห์ (2525: 13) ใผลที่สอดคล้องกันว่า "ผู้สูงอายุถึงร้อยละ 62.6 อยู่ในสถานสงเคราะห์ใดอย่างมีความสุข เพราะไ้รวมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางสถานสงเคราะห์จัดหาให้ เมื่อเขารวมกิจกรรมจะสนุกอยู่กับกิจกรรมนั้น"

ในขณะที่ทางค่านิจใจนั้น ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งไ้รับผลกระทบจากการที่บุตรหลานให้ความเคารพนับถือ ห่วงใย รักใคร ในเกณฑ์ค่าเฉลี่ยน้อย (ตารางที่ 21) อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนหนึ่ง คือร้อยละ 51 (ตารางที่ 17) ต้องพึ่งพิงค่านการเงินจากลูกหลานหรือญาติ ประกอบกับการที่ลูกหลานซึ่งเป็นวัยแรงงานต้องออกไปทำงานนอกบ้านหรือต่างถิ่น ปล่อยให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง อยู่ลำพัง ทุแลบาน หรือทุแลเกิดเล็ก บางครั้งการทุแลเกิดเล็กตลอดเวลานั้น เป็นภาระที่หนักมากสำหรับผู้สูงอายุ (นิตาฐุโต 2525: (3)-11) ทำให้ความเข้าใจระหว่างผู้สูงอายุกับผู้เยาว์ลดลง ผู้สูงอายุจึงเกิดความน้อยใจ และประเมินวาตนเองไ้รับความรัก ความห่วงใยและความนับถือจากลูกหลานน้อย

2.1 ภาพเกี่ยวกับตนเองค่านร่างกายของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีภาพเกี่ยวกับตนเองค่านร่างกาย คิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณารายขอ เรื่องที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยในเกณฑ์มากสูง เป็นอันดับแรกคือ ความสามารถในการให้คำปรึกษาหารือแกผู้อื่น รองลงมาเป็นความพอใจในสุขภาพของตนเอง ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากการที่ผู้สูงอายุเป็นผู้มีประสบการณ์ มีโอกาสไ้ให้คำปรึกษาหารือแกผู้อื่นบ่อยครั้ง การศึกษาของ ทีรสิทธิ์ ค่านวณศิลป์ (2523: 18) ใผลที่สอดคล้องกันว่า "ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ทั้งยังมี ความเชื่อมั่นในตนเอง ไ้มองวาตนเองมีคุณค่าทั้งต่อตนเองและส่วนรวม" ในค่านสุขภาพร่างกาย แมวาจะมีความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายหลายประการและมีการเสื่อมถอยในค่านพลังกำลังของคนในวัยสูงอายุ แต่เนื่องจากการศึกษาในครั้งนีมุ่งให้ผู้สูงอายุประเมินสถานภาพทางสุขภาพอนามัยกวยตนเอง จากระดับความพอใจในการใช้ชีวิตต่างๆ ความสามารถในการทำงานต่างๆในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการประเมินเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุคนอื่นๆ ซึ่งเป็นภาพเกี่ยวกับตนเองมากกว่า การประเมินตรวจ -

สอบทางการแพทย์ ค่าเฉลี่ยระดับความพอใจในสุขภาพของผู้สูงอายุจึงตกอยู่ในเกณฑ์
มาก

2.2 ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจคือ เป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์
ปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อปรากฏว่า เรื่องที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
เกณฑ์มากที่สุด เป็นอันดับแรกคือ ความภาคภูมิใจในตนเอง รองลงมาเป็นความสมหวังใน
ชีวิต และความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่อง
มาจากเงื่อนไขเกี่ยวกับบทบาทของผู้สูงอายุ และลักษณะความสัมพันธ์ของ ผู้สูงอายุกับ
บุคคลอื่น โดยเฉพาะเหตุผลเกี่ยวกับการที่ผู้สูงอายุสามารถเป็นที่พึ่งให้คำปรึกษา ทารือ
แก่บุคคลอื่นไ้มาก การมองเห็นประโยชน์ของตนเองต่อผู้อื่น เช่นการดูแลลูกหลานการ
ดูแลบ้าน และช่วยเหลืองานต่างๆของครอบครัว อีกประการหนึ่งผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีความ
พอใจในสุขภาพของตนเองในเกณฑ์ค่าเฉลี่ยมาก (ตารางที่ 21) ซึ่ง แวนทิพย์ น.
สุพรรณ (2518: 20) ให้ความเห็นว่า "การสร้างภาพพจน์เกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง
มีอิทธิพลต่อลักษณะการดำเนินชีวิตและความผาสุก คนที่มีสถานภาพสุขภาพเหมือนกันหาก
คนหนึ่งคิดว่าสุขภาพไม่สำคัญและไม่เจ็บป่วยยอมมีพฤติกรรม และมีกำลังใจใน
การดำเนินชีวิต แตกต่างจากบุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งคิดว่าตนเองกำลังถูกคุกคาม กวบโรค
ภัย"

ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุในเรื่องที่ผู้สูงอายุมีความ
เห็นคิดเป็นค่าเฉลี่ยในเกณฑ์น้อย คือการได้รับความเคารพนับถือจากลูกหลาน หรือคน
อื่นๆ ในหมู่บ้าน และเรื่องการได้รับความหวังใ้รักใคร่จากลูกหลาน เนื่องมาจากว่า
ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มิมีรายได้น้อย ไม่เพียงพอแก่การใช้จ่ายและรายได้อื่นที่ได้รับเพิ่มเติม
มาจากลูกหลานหรือญาติ ทำให้ผู้สูงอายุตกเป็นภาระเลี้ยงดูแก่ลูกหลานหรือญาติ ขณะที่
ลูกหลานซึ่งเป็นวัยแรงงานต้องออกไปทำงานนอกบ้านหรือต่างถิ่น ปล่อยให้ผู้สูงอายุถูก
ทอดทิ้งและรับภาระในยามมาก เช่นการดูแลเด็กและครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่าง
วัยห่างกันมากขึ้น และ ความเข้าใจระหว่างผู้สูงอายุกับผู้เยาว์วัยลดน้อยลง (จงกล
มหาวัจน์ 2527: 19) อาจเป็นสาเหตุใหญ่ของผู้สูงอายุประเมินว่าตนเองได้รับความรักใคร่
หวังใยและความนับถือน้อยลงตามไปควย

2.3 ภาพเกี่ยวกับตนเองค่านิยมของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีภาพเกี่ยวกับตนเองค่านิยมคึก เป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เมื่อพิจารณาารายขอปรากฏว่า เรื่องที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญมากสูง เป็นอันดับแรก คือ ความสามารถในการปรับตัว เขาทำกิจกรรมร่วมกับคนแปลกหน้า และสามารถในการเข้ากับคนแปลกหน้า การที่ผู้สูงอายุมีภาพเกี่ยวกับตนเองค่านิยม เช่นนี้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของผู้สูงอายุมีผลอย่างมากต่อวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการที่มีลักษณะ เฉพาะต่างไปจากวัยอื่นๆคือความต้องการมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคม มีความรู้สึกว่าตนเองยังไม่ถูกทอดทิ้งต้องการการยอมรับและ เชื่อถือจากบุคคลในสังคมว่าตนเองมีประโยชน์ต้องการมีสัมพันธภาพทางสังคมกับบุคคลอื่น และต้องการเพื่อนคุยที่ถุกใจ (อุตราพร บุณนาค 2518: 9) และควย เหตุที่ภาพเกี่ยวกับตนเองค่านิยมของผู้สูงอายุในเรื่องการไ้รับ การยอมรับนับถือจากลูกหลาน และการไ้รับความรักไ้รหวงโย ตกอยู่ในเกณฑ์น้อย (ตารางที่ 21) ผู้สูงอายุจึงประกอบกิจกรรมใหม่เพื่อทดแทนความต้องการดังกล่าวข้างตน (Barrow and Smith 1979: 52-55) ทั้งนี้ ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งซึ่งเป็นพวกที่คิดว่าตนเองมีความสามารถ มีเหตุผล และยอมรับความจริง จึงค้นหาสิ่งทีตนเองพอใจ ในเรื่องการแสดงออก (สุวรรณี พลัพลาทอง 2522: 19-20) โดยการ ไ้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม (Rose 1962: 526-535)

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในเกณฑ์มาก เนื่องจากผู้สูงอายุมีความคิดว่าตนเองมีความสามารถในการให้คำปรึกษาหารือไ้ก็ เพราะเป็นผู้มีประสบการณ์ ทั้งยังมีความเชื่อมั่นในตนเอง ไ้ยอมองว่าตนเองมีคุณค่าทั้งต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของพีรสิทธิ์ คำานวณศิลา (2523: 18) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชมิกา ยามะรัก (2527: 117) ที่พบว่ามิจิัยที่มีอิทธิพลต่อความพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุไ้แก่กิจกรรม ซึ่งรวมถึงบทบาทของการทำงาน การมีงานอดิเรกหรืองานยามว่าง และการมีส่วนร่วมทางสังคมซึ่งเป็นมิจิัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสูงที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Banloo Siriphanich (1982: 28) ซึ่งกล่าวว่าผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนหรือให้ความร่วมมือแก่ชุมชนไ้กาย และผู้สูงอายุที่มีอายุมากไ้ความร่วมมือแก่ชุมชนมากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุน้อย

เมื่อพิจารณากิจกรรมแต่ละประเภทปรากฏว่า กิจกรรมที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญในเกณฑ์มากที่สุดและสูง เป็นอันดับแรก คือ กิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย รองลงมา เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมค่านางานรื่นเริงต่างๆ ตามเทศกาล และเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้สูงอายุมีส่วนร่วม ในกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาคึกเป็นความถี่ของการเข้าร่วมกิจกรรมประเภทนี้เป็นอันดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาชนิดของกิจกรรมที่ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมด้วย ในประเภทของกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีรูปแบบ และจัดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ เช่น การทำจิตกุศล การอนามัยเกี่ยวกับบุคคล การใช้สวมน เป็นคน และเนื่องจากจังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่ เน้นการพัฒนาตามโครงการโคราชพัฒนาโดยใช้เกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานของแต่ละท้องถิ่น เป็นตัวกำหนดการพัฒนา (โคราชพัฒนา 2526: 1-11) กิจกรรมในหมู่บ้านแต่ละแห่งจึงมีแนวโน้มที่จะ เน้นหนักไปทางด้าน การจัดสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล อีกประการหนึ่งแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีความพอใจในสุขภาพของตนเองมากก็ตาม (ตารางที่ 20) แต่การวิจัยครั้งนี้ มุ่งให้ผู้สูงอายุประเมินสถานภาพทางสุขภาพอนามัยด้วยตนเอง จากระดับความพอใจในการทำงานต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และการประเมินเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุคนอื่นๆ ซึ่ง เป็นภาพเกี่ยวกับตนเองมากกว่าการตรวจสอบทางการแพทย์ แต่ตามสภาพความเป็นจริงแล้ว ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่สุขภาพร่างกายเสื่อมโทรมลง (ชูระ สุขวจัน 2518: 2) จึงทำให้กลุ่มผู้สูงอายุสนใจ เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย สูงกว่ากิจกรรมประเภทอื่น

ส่วนกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนานั้น ชนิดของกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นส่วนใหญ่เป็นไปตามวาระ ตามกำหนดวันสำคัญทางศาสนาที่ค่อนข้างแน่นอน ไม่ไต่จิกเป็นโครงการพัฒนาเป็นช่วงๆ เหมือนกิจกรรมอื่นๆ จึงดูเหมือนว่าผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเภทศาสนาอยู่ สาเหตุอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะประชากรกลุ่มนี้อยู่ในเขตชนบทยากจน มีรายได้น้อย ประมาณไม่เกิน 100 บาทต่อเดือน (ตารางที่ 16) ในขณะที่กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา บางครั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องของการเรียบเรียงต่างๆ การประกอบพิธีกรรมบางชนิด เป็นต้น ทำให้ผู้สูงอายุเลือกเข้าร่วมเพียงบางกิจกรรม เท่านั้น แต่แม้ว่าผู้สูงอายุจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา เป็นอันดับสุดท้ายก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของการเข้าร่วมกิจกรรมประเภทนี้ ก็ตกอยู่ในเกณฑ์

มาก เช่น เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเภทอื่นๆ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ

ผลการวิจัยในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้ง 3 ประการ และสอดคล้องกับทฤษฎีกิจกรรมนิยม (Barrow and Smith 1979: 52-55) ซึ่งเชื่อว่าคุณสูงอายุที่มีกิจกรรมสูงมีการปรับตัวโคกทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ทั้งยังทำนายว่า บุคคลที่สามารถวางกิจกรรมทางสังคมไว้ได้จะเป็นผู้ที่มีความพอใจในชีวิต มีภาพเกี่ยวกับตนเองดี รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคม

และเป็นผู้สูงอายุที่ประสบผลสำเร็จในชีวิต กล่าวคือผลการวิจัยปรากฏว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกด้าน คือด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนทุกประเภทสูงตามเกณฑ์ของ Turney and Robb (1971: 100) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผลการวิจัยตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ มีดังนี้

สมมุติฐานข้อที่ 1 ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ

ผลการวิจัยปรากฏว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแต่ละประเภทแล้ว พบว่า กิจกรรมเกือบทุกประเภทมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมค่านางงานพิธีต่างๆ ทางสังคม ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ปรากฏว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยังไม่อาจสรุปได้ว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทนี้ ทั้งนี้เพราะกิจกรรม

ประเภทนี้มีลักษณะ เป็นพิธีการทางสังคม เช่น การบายศรีสู่ขวัญ การแต่งงาน ฯ ซึ่งเป็นการสืบทอดทางขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมประเภทนี้ในฐานะของผู้อาวุโส ญาติผู้ใหญ่ บุคคลซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ และในฐานะของผู้ที่เคยมีประสบการณ์ เห็นระเบียนแบบแผน หรือวิธีปฏิบัติมาก่อน โดยการเป็นประธานของงาน การเป็นผู้ให้คำปรึกษาหารือ การมีส่วนร่วมในลักษณะ เช่นนี้จึงไม่อาจสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์กับภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุหรือไม่ เพราะในการศึกษาภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย เป็นการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย บุคลิกลักษณะของผู้สูงอายุ ดังนั้นไม่ว่าผู้สูงอายุจะมีภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายหรือไม่ก็ตาม ก็ยังคงมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมงานพิธีต่างๆ ทางสังคม เช่นเดียวกัน

สมมุติฐานข้อที่ 2 ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ

ผลการวิจัยปรากฏว่า ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแต่ละประเภท พบว่า กิจกรรมเกือบทุกประเภทมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม งานงานรื่นเริงต่างๆตามเทศกาล และกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปรากฏว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยังไม่อาจสรุปได้ว่าภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งสองประเภท

สำหรับกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม งานงานรื่นเริงต่างๆ ตามเทศกาลนั้น มีลักษณะเป็นนันทนาการ การพักผ่อนหย่อนใจ เช่น งานปีใหม่ งานแสดงงิ้ว งานประจำปี งานลอยกระทง ซึ่งเป็นการละเล่นสนุกสนานและเป็นการเที่ยวชม ผู้สูงอายุเข้าร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ในฐานะผู้ดูการแสดง การมีส่วนร่วมในลักษณะ เช่นนี้ จึงไม่อาจสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์กับภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจ

ของผู้สูงอายุหรือไม่ เพราะในหารศึกษาภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุเป็น การศึกษาในเรื่อง ความสมหวังในชีวิต ความวิตกกังวล ตลอดจนความสัมพันธ์ในครอบครัว นั่นคือ ไม่ว่าผู้สูงอายุจะมีภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจหรือไม่ก็ตาม ก็จะมีส่วน ร่วมในงานรื่นเริงต่างๆ เหมือนกัน

ยังไม่อาจสรุปได้ว่าภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ กับความดีในการ เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา เช่นกัน ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องจาก การที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่ เน้นการพัฒนาตามโครงการโคราชพัฒนา โดย ใช้ ทัศนคติความจำเป็นพื้นฐานของแต่ละท้องถิ่น เป็นตัวกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการใน หมู่บ้าน (โคราชพัฒนา 2516: 1-11) ทำให้กิจกรรมเหล่านั้นมีรากฐานมาจากความ ต้องการของประชาชน และมีความน่าสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ตามทฤษฎีการพัฒนา ชนบทในการยกความต้องการของประชาชนเป็นหลัก (พັນ สุจางค์ 2524: 23) ผู้สูงอายุจึงมีโอกาส เลือกในการ เข้าร่วมกิจกรรมประเภทที่ตนเองสนใจไ้มากและบ่อย ครั้ง แต่กิจกรรมทางศาสนานั้น เป็นกิจกรรมที่จักขึ้นความวันสำคัญทางศาสนาตามปกติ เช่น วันพระหรือวันธรรมสวนะ วันออกพรรษา เข้าพรรษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรม เหล่านี้ของผู้สูงอายุจึง เป็นลักษณะของการ เข้าร่วมความประเพณี ตามที่เคยปฏิบัติกันมา ดังนั้นไม่ว่าผู้สูงอายุจะมีภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจหรือไม่ก็ตามก็จะยังคงมีส่วนร่วม ในกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา เช่นกัน

สมมุติฐานข้อที่ 3 ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ ในเชิงบวกกับความดีในการ เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ

ผลการวิจัยปรากฏว่าภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความดีในการ เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และระดับ .05

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุ กับความดีในการ เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแต่ละประเภท พบว่า กิจกรรมเกือบทุกประเภท มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ยกเว้น กิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและ วันธรรมสวนะงานรื่นเริงต่างๆ ตามเทศกาล เนื่องจากกิจกรรมนั้นหนักการ และการ

รื่นเริง เป็นกิจกรรมที่คนทุกเพศทุกวัยให้ความสนใจ และมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเภทนี้สูงอยู่แล้ว ผู้สูงอายุก็เช่นเดียวกัน ยังมีความต้องการที่จะร่วมสนุกกับเพื่อนตามปกติ (ศึกษา วิโรจน์รัตน์ และ ลักขณา ธรรมไพโรจน์ 2525: 51) และต้องการมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคม (อุคราพร บุนนาค 2518: 9) ดังนั้น ไม่ว่าผู้สูงอายุจะมีภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมหรือไม่ก็ตาม ก็จะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมรื่นเริง เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะที่ไต่จากการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา ดังนี้

1. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ต้องพึ่งพิงลูกหลานทางบ้าน เศรษฐกิจที่ยังประกอบอาชีพทางกานเกษตรกรรมทำให้มีรายได้น้อย และมีการว่างงานนอกฤดูกาลผลิต นำจะจัดโครงการการศึกษาวิชาชีพเพื่อเพิ่มพูนรายได้ โดยให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาใดทั้งในฐานะผู้เรียน หรือในฐานะ เป็นวิทยากรผู้มีความรู้เฉพาะ เรื่องซึ่งเป็นที่ต้องการของประชาชนในหมู่บ้านอย่างแท้จริง ในฐานะผู้เรียนโดยการเน้นการฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพ เพื่อใช้เป็นอาชีพเสริมอย่างแท้จริง ในฐานะวิทยากรโดยให้ผู้สูงอายุซึ่งมีความชำนาญพิเศษเฉพาะด้านใดเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเขียนหลักสูตรและการสอน จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนแต่ละจังหวัดก่อนที่จะเป็นผู้สอนกลุ่มสนใจต่างๆ โดยเน้นการสอนทางกานการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม งานศิลปพื้นบ้านต่างๆ เช่น การทอผ้าควยก็กระตุก การเย็บที่นอน การทำหมอนหน้าอิฐ การแกะสลัก การวาด การละเล่นพื้นเมือง ศิลปการเย็บปักของชาวไทยภูเขา เป็นต้น

2. ผู้สูงอายุคิดว่าตนเองไ้ได้รับความรักไ้ครบถ้วนถึง ห่วงใย เอาใจใส่ คุ้น จากลูกหลานน้อย ควรจะไ้มีการสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุอย่างแพร่หลายขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุไ้ได้รับการดูแลจากครอบครัวมากขึ้น เช่น กายยของ ประกาศเกียรติคุณและ เผยแพร่ให้สังคมทั่วไปรับรู้สำหรับครอบครัวที่มีการ เลี้ยงดูผู้สูงอายุอย่าง

เหมาะสม เพื่อเป็นตัวอย่าง เน้นค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญูให้เป็นที่แพร่หลาย โดยการให้การศึกษาคามอริยาตีย์ (Informal Education) เช่น การฟังวิทยุ ติเก ภาพยนตร์ เพลงพื้นบ้าน หนังสือ ฯลฯ ให้กับบุคคลทั่วไปได้รับความรู้ เป็นแนวคิด เป็น การแทรกจริยธรรม

3. ผู้สูงอายุมีความต้องการทางค่านิยมสุขภาพอนามัยสูง จึงควร จักกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านการบริการทางการแพทย์ สำหรับผู้สูง อายุในชนบท อาจจะทำเนื่การโดยการอบรมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในหมู่บ้านใหม่มีความรู้ ในกาานนี้ เพื่อแนะนำและให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุใ้ความเหมาะสม ในสถานี อนามัยและโรงพยาบาลท้องถิ่นแต่ละแห่งมีบุคลากรที่ใ้รับการอบรมหรือมีความรู้ เกี่ยวกับ ผู้สูงอายุประจำหน่วยงาน เป็น ทางค่านิยมผู้สูงอายุเองนั้น อาจจะทำเนื่การในลักษณะ การใ้ชาวสารขอมูลเกี่ยวกับการอนามัยส่วนบุคคลและสาธารณสุข โดยอาศัยสื่อต่างๆ เช่น สื่อการฟัง (วิทยุ) การดู (ภาพยนตร์) และการอ่าน (หนังสือประเภทต่างๆ) ใ้สามารถปรับปรุงและพัฒนาตนเองตลอดจนครอบครัวของตนเอง

ข. ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยค่านิยมเกี่ยวกับตนเองของผู้สูงอายุปรากฏว่าผู้สูงอายุมี ภาพเกี่ยวกับตนเองค่านิยมจิตใจในเรื่อง การใ้ได้รับความนับถือ รักใคร่ ห่วงใย เอาใจ ใ้ดูแล จากลูกหลานน้อย น่าจะใ้มีการวิจัยทางค่านิยมจิตวิทยาสังคมเกี่ยวกับผู้สูงอายุใน เชิงศึกษาถึงปัจจัยที่ใ้เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลในครอบครัวและ สังคม เพื่อใ้ทราบว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะความสัมพันธ์ ระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลในครอบครัวและสังคม เป็นการวิจัยเพื่อรองรับปัญหา เกี่ยว กับการ เลี้ยงดูผู้สูงอายุซึ่งอาจเกิดขึ้นในประเทศไทยใ้ในอนาคตเช่นเดียวกับ ประเทศ ทางตะวันตก

2. ผลการวิจัยในค่านิยมมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนสูง ควรจะใ้มีการศึกษาวามีปัจจัยอะไรบ้างที่ใ้สำคัญ และมื่ออิทธิพลอย่างแท้จริงต่อการตัดสินใจ เขามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนของผู้สูงอายุ

3. เนื่องจากผลการวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ของ
ผู้สูงอายุ ปรากฏว่า ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนมาก ควรจะไ้มีการวิจัยเพื่อ
ศึกษาหาวิธีการที่เหมาะสมที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ เข้ามามีบทบาทใน
กระบวนการพัฒนา เพิ่มมากขึ้น